

Moet de pleger bij huiselijk geweld de toegang tot zijn huis worden ontzegd? Volgens de wet moet de politie dat direct onderzoeken. Op de Zuid-Hollandse eilanden gaat ook de sociaal-psychiatrisch verpleegkundige naar huiselijk geweld. Die taxeert de situatie en adviseert justitie of de dader een huisverbod krijgt.

SOCIAAL-PSYCHIATRISCH VERPLEEGKUNDIGE SPOEDHULP BIJ HUISELIJK GEWELD

‘Laatst kwam ik bij een vrouw met twee kinderen. Zij had een blauw oog, overal blauwe plekken en een gehavende neus, even dacht ik dat die gebroken was. De kinderen waren ontzettend bang. Haar vriend was al meegenomen door de politie. Zegt ze nota bene: ‘Hij is eigenlijk een lieve jongen, ik moet hem helpen. Maar nu zit hij in de cel, en dat komt door mij’. Terwijl het ging om een jarenlange geschiedenis, van uit de hand gelopen ruzies, stalen, en extreme jaloezie...’

Marlene van den Hurk is spv en wordt regelmatig opgeroepen om te adviseren over een tijdelijk huisverbod na acuut huiselijk geweld. Ze is teamleider van de zes spv's op de Zuid-Hollandse eilanden die optreden bij huiselijk geweld. Gemiddeld één keer per week rukt een spv uit na een melding van de politie. ‘In onze regio mondt de taxatie in veel gevallen uit in een tijdelijk huisverbod’, zegt Van den Hurk. Tot nu toe in 53 van de 59 gevallen.’ Dat een spv de eerste risico-inventarisatie van huiselijk geweld verricht, gebeurt volgens Van den Hurk elders in het land niet. In de regel doen de politie en de hulpofficier van justitie dat.

Van den Hurk en haar zes collega's, die in dienst zijn van Delta psychiatrisch centrum en werken vanuit Hellevoetsluis en Spijkenisse, hebben allemaal een aantal crises van acuut huiselijk geweld beoordeeld. Van den Hurks collega Bob van Rijn zegt: ‘Alcohol speelt vaak een rol. We zijn vanuit ons beroep natuurlijk het een en ander gewend. Maar vaak is het heftig. Ook ik schrok toen ik

een gehandicapte vrouw aantrof die bont en blauw was geslagen, echt schokkend. Er zijn nogal eens kinderen bij betrokken, die soms al heel jong getuige zijn van mishandeling. Dit soort aangrijpende zaken bespreken we zeker met elkaar. Dat is nodig, ter ondersteuning van elkaar.’

Mopperen over tijdsbelasting

Al voor de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod (zie kader) mopperden de verschillende politiekorpsen in het land over de tijdsbelasting die het onderzoeken en instellen van tijdelijke huisverboden met zich meebrengen. Daarom is op de Zuid-Hollandse eilanden een deel van het werk – de gesprekken en het opstellen van een risicotaxatie – sinds ruim een jaar uitbesteed aan de sociaal-psychiatrisch verpleegkundigen van Delta psychiatrisch centrum.

Na een melding gaat de politie er als eerste naartoe. Die informeert de hulpofficier van justitie en als deze vermoedt dat een tijdelijk huisverbod nodig is, wordt de dienstdoende spv opgeroepen. Binnen drie kwartier is de spv ter plekke, de dader is dan al het huis uit. De spv spreekt eerst met de achterblijvers, ook met de kinderen. Later volgt een gesprek met de pleger, die meestal tijdelijk op het politiebureau verblijft. Dezelfde dag nog voert de spv zijn bevindingen in in het geautomatiseerde risicotaxatie-instrument. Na enkele minuten rolt het advies van wel of geen tijdelijk huisverbod uit het computerprogramma. Het advies gaat naar de hulpofficier van

justitie, die een tijdelijk huisverbod altijd moet voorleggen aan de burgemeester.

Soms wordt het computeroordeel terzijde gelegd. Van den Hurk: ‘Ik heb een keer juist géén tijdelijk huisverbod geadviseerd. Een vader had weliswaar zijn dochter hardhandig vastgepakt, maar het was eenmalig. Voor mij was het duidelijk dat de dochter borderlinetrekken had, erg manipulatief was en haar vader tot wanhoop had gedreven. Een huisverbod zou haar gedrag wel erg sterk belonen. Dat was buitenproportioneel.’

Open staan voor hulp

Bob van Rijn zegt dat een van hun belangrijkste taken is goed te luisteren naar de achterblijvers. ‘Mensen zitten vaak boordevol ellende. Sommigen zijn heel gelaten. Anderen huilen of barsten van de adrenaline. Het komt voor dat we naar de Spoedeisende Hulp van het ziekenhuis moeten omdat de verwondingen te ernstig zijn. Soms wil iemand meteen aangifte doen van de mishandeling. Dan volgt automatisch een juridisch strafrechtelijk traject.’ Ook de reacties van de geweldplegers zijn wisselend. De een erkent meteen zijn daden, de ander ontkent die volledig of geeft de achterblijvers de schuld. Spv Marjolijn Kikkert vult aan: ‘Het verbaast me weleens dat plegers en achterblijvers zoveel vertellen. Tegelijkertijd is dat een kans: het relativeren is nog niet begonnen, slachtoffers en plegers staan nog open voor hulp.’

Marlene van den Hurk zegt dat het voor een juist advies zaak is een goed beeld te krijgen van de ernst van het geweld en van het risico op herhaling. Hun sociaal-psychiatrische achtergrond helpt daar zeker bij. ‘Stoom laten aflazen en uitzicht bieden op hulp. Dat doen we ter plekke. Het is onze specialiteit goed te luisteren en te bekijken welke hulp noodzakelijk is. Neem het voorbeeld van de bont en blauw geslagen vrouw en haar twee angstige kinderen. De jongste van negen had de laatste tijd veel last van hoofdpijn en vermoeidheid. Hij was bang voor zijn moeders nieuwe vriend en fantaseerde dat hij die vriend met een hamer op zijn hoofd zou slaan. Zijn oudere broer voelde de ruzies aankomen en probeerde dan de aandacht op zichzelf te vestigen, zodat er tenminste geen ruzie ontstond tussen moeder en vriend. Het is dan erg belangrijk dat de moeder de ernst van deze uiterst ongezonde situatie in gaat zien en ophoudt haar vriend te verdedigen. Zij heeft hulp nodig van een psycholoog die haar helpt anders tegen haar relatie aan te kijken en de verantwoordelijkheid voor haar twee kinderen te nemen. Tegelijkertijd moeten de kinderen hulp krijgen. Op mijn advies werd dat voor beiden het schoolmaatschappelijk werk. Maar ik heb wel aangetekend dat vooral voor de jongste het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling een optie is als de situatie niet verandert. Mijn advies luidde het gezin ook na het tijdelijk huisverbod goed te blijven volgen.’

Nadat het tijdelijk huisverbod is opgelegd, regelt de GGD de verdere hulp. GGD-ketenregisseur Maarten Fonkert is tevreden over de adviezen van de spv's. ‘Mede dankzij hun kennis kunnen we snel de juiste hulp regelen.’

Na bijna tien dagen wordt bekeken of de pleger naar huis mag of dat het huisverbod verlengd moet worden met nog eens achttien dagen. Al die tijd mag de dader beslist niet in de buurt van zijn huis komen. De politie controleert regelmatig of hij zich aan deze maatregel houdt. Maar waar gaat de dader eigenlijk naartoe? ‘Enkelen verblijven in de opvang van het Leger des Heils, waar we twee plekken hebben gereserveerd. Anderen kiezen ervoor om in hun auto te slapen, of bij vrienden. Maar nogal wat man-

‘MANNEN GAAN TERUG NAAR HUN MOEDER’

nen gaan terug naar hun moeder’, weet Fonkert. Tijdens het huisverbod moet de hulp op gang komen, want de eerste dagen na het geweld is de motivatie hoog om het probleem aan te pakken. Fonkert zegt dat veel plegers terecht komen bij de verslavingszorg, een aantal gaat rechtstreeks naar de detox. Anderen kunnen in therapie bij de ggz of gaan naar het maatschappelijk werk. En sommigen gaan naar een instelling voor forensische ambulante behandeling omdat daar veel aandacht is voor impulscontrole. En er staan relatie- en gezinsgesprekken op het programma.

De aanpak lijkt te werken. De spv's zijn overtuigd van hun meerwaarde omdat ze meteen kunnen beginnen met hulpverlening. Veel plegers haken na enige tijd weliswaar af, maar het lijkt erop dat het gewenste effect toch is bereikt: het komt nauwelijks voor dat de spv's voor een tweede keer naar hetzelfde adres moeten voor huiselijk geweld.

Wet tijdelijk huisverbod

Uit recent onderzoek blijkt dat in 2006 49 dodelijke slachtoffers vielen bij huiselijk geweld. In datzelfde jaar werden 62.983 incidenten van huiselijk geweld geregistreerd bij de politie. In 2008 ging het al om 63.841 gemelde incidenten.

Om het geweld terug te dringen, bestaat sinds 1 januari 2009 de Wet tijdelijk huisverbod. Daders van huiselijk geweld mogen tien dagen niet naar huis, met een mogelijke verlenging tot 28 dagen. De afkoelingsperiode moet gebruikt worden om de juiste hulp in te schakelen. In 2009 kwam het 2107 keer tot een tijdelijk huisverbod.